

SIGNAAL IS EEN UITGAVE VAN DE STICHTING DE (DUURZAME ENERGIE) KOEPEL EN GAAT IN OP DE BELANGRIJKSTE DUURZAME ENERGIE ONTWIKKELINGEN IN NEDERLAND EN EUROPA WAAR DE DUURZAME ENERGIE KOEPEL BIJ BETROKKEN IS.

IN DIT NUMMER:

RENEWABLE ENERGY DIRECTIVE	2
OVERLEG AANSLUITBELEID	2
CERTIFICATEN VAN OORSPRONG	3
KLIAMAATTOP POZNAN	3
SDE 2009	4/5
WARMTE / KOUDE ONTWIKKELINGEN	6
DUURZAME PROVINCIËS	5
PUBLICATIE DUURZAME ENERGIE 2007	6
BEURZEN	8
ENQUETE EN CONGRES	7
OVER DE STICHTING DE KOEPEL	8

KORTE INFORMATIE

Holland Solar bestaat **25 jaar** en organiseerde deze maand daarom een interessant congres voorafgaand aan haar Ledenvergadering. Tijdens dit congres 'Building Future' lieten de onderzoekers van ECN en TNO zien hoe toekomstig (duurzaam) Nederland eruit ziet en hoe marktpartijen hierop kunnen inspelen. Voor meer informatie neemt u contact op met Holland Solar.

DE LICHTEN STAAN IN NEDERLAND OP GROEN, NU DE MOTOR NOG STARTEN

Het zijn enerverende tijden. Naast de kredietcrisis en alle daaraan verbonden onzekerheden zijn er deze dagen ook veel positieve signalen op te vangen voor de Duurzame Energie sector- zeker voor de wat langere termijn. De aanwijzing van twee gebieden van resp. 344 km² (voor Zeeland) en 1170 km² (voor Noord-Holland) en twee zoekgebieden voor grootschalige windenergie op zee is een positieve eerste stap voor de wind-op-zee doelstelling van 6000 MW om met hernieuwde moed de procedures weer in te gaan voor nieuwe projecten. Het lijkt dit keer serieus.

In Europa hebben de laatste weken unieke ontwikkelingen plaatsgevonden. In een opmerkelijk initiatief, waarbij binnen zowel de EU council (regeringsleiders), de EU commissie (Barosso cs) en het EU parlement simultaan overeenstemming is bereikt over een ingrijpend klimaat- en energie pakket, is er een degelijk fundament gelegd voor het toekomstig Europees Duurzame Energiebeleid. De nieuwe Duurzame Energie Directive legt een degelijke basis voor de invulling van de Europese 20% DE doelstelling tegen 2020. De uitdaging voor de komende maanden is om de EU ambities om te zetten in robuust nationaal beleid. De verkeerslichten staan dus op groen.

Als we echter naar de Nederlandse situatie kijken, dan moeten we nog steeds vaststellen dat we de motor nog niet goed gestart krijgen. Er bestaat nog veel onduidelijkheid

en onzekerheid over de SDE regeling 2009. Voor veel sectoren zijn de vergoedingen nog niet afgestemd op de realiteit en blijft de langere termijn robuuste, structurele en langjarige financiering van de SDE nog steeds een heet politiek hangijzer. Het is positief dat dit thema via de motie Samsom/Hessels cs op de politieke agenda is beland; nu nog vormgeven. Verder is dezer dagen het "aanvalsplan" warmte verschenen onder de titel "warmte op stoom". Met alle begrip voor de complexiteit voor dit thema herkennen we in dit plan op geen enkele wijze een concrete aanpak om de doelstelling van duurzame warmte (dat zal toch meer dan 20% moeten zijn tegen 2020) vorm te geven. Ook de behandeling van de Warmtewet in de Eerste Kamer geeft weinig ruimte voor het initiëren van grootschalige initiatieven om onze warmtevoorziening te verduurzamen. Gemiste kansen die dwingen tot een forse heroverweging om aan de nationale en EU doelstellingen te gaan voldoen tegen 2020.

Kortom: 2009 wordt een boeiend jaar. De lichten staan op groen- de uitdaging voor het komende jaar is om de positieve randvoorwaarden om te zetten in concreet en structureel stimulerend Duurzaam Energie beleid in Nederland- ofwel de motor starten en vaart maken.

Teun P. Bokhoven
(Voorzitter Duurzame Energie Koepel)
(e-mail: dekoepel@dekoepel.org)

**DE DUURZAME ENERGIE KOEPEL
WENST U FIJNE FEESTDAGEN,
EEN SPETTERENDE JAARWISSELING
EN
ENERGIEKE DUURZAAMHEID
IN 2009!**

RENEWABLE ENERGY DIRECTIVE

Tijdens de laatste top van EU regeringsleiders is als onderdeel van het Climate and Energy Package – de Duurzame Energie Directive aangenomen. Deze nieuwe richtlijn vormt het beleidsmatige kader voor de invulling van de 20% duurzame energie doelstelling in 2020.

Er werd het hele jaar al veel over gesproken, maar nu ligt het vast: in 2020 moet 20 procent van de energie in de Europese Unie worden opgewekt via natuurlijke hulpbronnen, zoals wind, water of zonne-energie. Voor Nederland betekent deze afspraak dat het gebruik van duurzame energie omhoog moet van de huidige 2,9 procent in 2007 tot 14,5 procent in 2020. Dat betekent dat de lat lager ligt dan de kabinetsdoelstelling in 2020. Op zich wel begrijpelijk want we komen van ver: Nederland stond met 2,4% duurzame energie in 2005 op de 23ste plaats, net nog voor België, UK, Malta en Luxemburg (bedroevend laag dus voor een gasland met genoeg technologie en geld om een leidende rol te spelen). Er is dus werk aan de winkel.

De kracht van deze directive zit in de samenhangende aanpak om op alle sectoren fors in te zetten op Duurzame Energie. Zo zijn er verplichtingen opgenomen tot het invoeren van duurzame energie in de gebouwde omgeving en wordt er verder van de lidstaten verwacht dat ze “national action plans” opstellen voor zowel duurzame elektriciteit, warmte en transport. Verder regelt de directive de toegang tot het net en de onderlinge relaties (cross-border) bij het doorleiden van duurzame energie tussen de lidstaten onderling. Voor 31 december 2010 moeten de lidstaten een analyse alsmede een actieplan gereed hebben. Betreffende langlopende projecten zoals het Mediterranean Solar Plan is besloten dat andere lidstaten een deel van hun nationale doelstelling mogen verwezenlijken met duurzame elektriciteit die in dergelijke projecten is opgewekt. In 2014 moet de Europese Commissie een evaluatierapport gereed hebben om de implementatie van de Directive in de lidstaten te beoordelen. Samenwerkingmechanismen tussen de lidstaten naast de nationale supportinstrumenten en CO2 uitstoot reductie incl. een beoordeling van gebruik van de juiste duurzame biogassen zijn belangrijke punten in deze evaluatie. De Commissie kan voorstellen indienen voor bijstelling, maar dit zal nooit het 20% doel in gevaar mogen brengen! In 2018 moet de Commissie een roadmap gereed hebben met een plan voor de periode na 2020.

Het is al met al een krachtig stuk geworden met specifieke doelen per land. De komende tijd zal de Duurzame Energie Koepel veel tijd en aandacht richten op de ontwikkeling van het Nederlandse “National Action Plan”; we komen hier zeker nog op terug.....

7 JANUARI OVERLEG AANSLUITBELEID MINISTERIE VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Begin januari start het Ministerie van Economische Zaken met informatie aan de branche over het aansluitbeleid. Er is gericht uitgenodigd. Thema's als voorrang voor duurzaam, congestiemanagement en verbeteren van de aansluitprocedures komen aan de orde. De Duurzame Energie Koepel is met 2 mensen vertegenwoordigd in de bijeenkomst. Uw huidige ervaring en input voor verbeterpunten is welkom bij mjvaneijkelenburg@dekoepel.org

Half januari deadline indiening Daey Ouwens Fonds

Dit fonds geeft financiële ruimte aan (kleinschalige) projecten die meer mensen in de Minst Ontwikkelde Landen (MOLs) toegang tot (hernieuwbare) energie geven. Het budget is € 18.500.000,-. De maximale subsidie per project is 50% van de subsidiabele projectkosten. Indiening: uiterlijk 15 januari 2009.

Zie www.senternovem.nl/daeyouwensfonds/algemeen/

CERTIFICATEN VAN OORSPRONG

In de eerdere voorstellen van de Renewable Energy Directive werd getracht met 1 richtlijn 2 zaken op te lossen. Zie hiervoor Signaal uitgave 3 (2008). Dit punt is aangepast en Certificaten van Oorsprong zullen nu alleen nog maar gebruikt worden om aan te tonen dat de energie duurzaam is. De Nederlandse situatie rondom de certificatenmarkt kwam afgelopen maanden in het nieuws juist omdat er Certificaten worden uitgegeven voor enerzijds het bepalen of een lidstaat zijn duurzame doelstellingen behaald en anderzijds verhandeld kunnen worden als bewijs voor aan- en verkoop van groene energie. In de

Nederlandse samenleving wordt veel gebruik gemaakt van groene stroom, aangeboden door de energiebedrijven. Hiermee loopt Nederland voor op andere Europese lidstaten. Het zou zeer onwenselijk zijn als de verkoop van groene stroom terugloopt door dergelijke zaken. De Duurzame Energie Koepel is blij dat er in de definitieve versie van de Renewable Energy Directive expliciet is opgenomen dat de Certificaten van Oorsprong transparante en duidelijke informatie moeten geven zoals het land van opwekking, soort energie, type installatie en of deze gebruik maakte van ondersteuning en een uniek identificatienummer.

KLIMAATTOP IN POZNAN

Vrijdag 13 december werd in Poznan in Polen de klimaattop in het kader van het Kyotoverdrag van de Verenigde Naties afgesloten. Eerder al gaf minister Jacqueline Cramer (VROM) aan dat het veilen van emissierechten in ieder geval overeind moet blijven. Het veilen van 20 procent van de rechten om CO₂ uit te stoten vanaf 2013 vormt de kern van de Europese aanpak van het klimaatprobleem. Bij de veiling van emissierechten gaat het om tientallen miljarden euro's per jaar. Samenvattend komt het erop neer dat tijdens de klimaatop werd besloten dat 50% van de doelstelling voor ETS (elektriciteitsopwekking en zware industrie) en 70% van de doelstelling voor non-ETS (landbouw, verkeer en vervoer, bebouwde omgeving) mag worden gehaald door

het aankopen van projectgerelateerde CO₂-rechten of credits in ontwikkelingslanden, ook wel CDM genoemd.

Eerder gaven Oost-Europese lidstaten zoals Polen aan dat de voorgestelde maatregelen voor hen te ver gaan; daar hun elektriciteitsbedrijven nog grotendeels stroom opwekken uit het zeer vervuilende steenkool/bruinkool. Hetzelfde geldt voor andere lidstaten zoals Duitsland die ook pleitte voor compensatiemogelijkheden voor haar industrie. Deze landen hebben de meerderheid op hun hand gekregen. Het hele systeem (waarbij de vervuiler betaalt) is op deze wijze onder druk gezet. Nog slechts 40% van de Europese doelstelling van CO₂ reductie (20% t.o.v. 1990) moet op eigen grondgebied gedaan. In Kopenhagen wordt in december 2009 verder gepraat over het vervolg op het Kyoto-verdrag.

Kredietcrisis kans Nederlandse aanpak klimaatcrisis

Ondertussen was er op 10 december in onze eigen Tweede Kamer een debat over de kredietcrisis. Er werden moties van Groen Links en PvdA aangenomen waarin het Kabinet gevraagd werd om in de Voorjaarsnota aan te geven hoe de stimulans van de economie door de overheid in samenhang kan worden gezien met aanpak van de Klimaatcrisis. Sleutelwoorden zijn "innovatief", "duurzaam", en "bestendig voor toekomstige concurrentie". Uiteraard denkt de Duurzame Energie Koepel, namens 250 bedrijven die duurzame energie produceren, graag mee met het Innovatieplatform, de ministeries, politici en andere stakeholders over hoe we in Nederland versneld de toepassing van duurzame energie stimuleren. Uw reacties zijn welkom bij mjvaneijkelenburg@dekoepel.org

STIMULERINGSREGELING DUURZAME ENERGIE (SDE) 2009

Na de evaluatie van de SDE in 2008 is de SDE in 2009 op een aantal punten aangepast. Hieronder leest u een toelichting.

De SDE regeling 2008 was begin dit jaar vooral voor zonnestroom enorm in trek en het beschikbare budget voor zon werd mede daardoor 2x verhoogd tot in totaal 18 MW.

Helaas zorgen met name administratieve en financiële drempels ervoor dat Holland Solar, de branchevereniging voor zonne-energie, verwacht dat hooguit 50% van de aanvragers van een zonne-energiesysteem ook daadwerkelijk overgaat tot aanschaf. Voor bio-energie heeft de regeling aanzienlijk ongunstiger uitgepakt. Zo'n 22 initiatiefnemers (van in totaal 39 aanvragen) van co-vergistingprojecten heb-

ben hun eerder ingediende aanvraag zelfs tussentijds ingetrokken. Redenen hiervoor zijn vooral de te lage subsidiebedragen voor kleinschalige bio-energie en de hoge kosten en onzekerheden die gepaard gaan met verhoogde extra emissie-eisen die onverwacht in de SDE werden opgenomen.

De Duurzame Energie Koepel roept op tot realisme en betere afstemming met de branche. Ten aanzien van windenergie lijkt de eindejaarsspurts in ieder geval voor wind op zee goed nieuws te brengen. Een versnelling in toekenning van de vergunningen, ook voor wind op land, is een belangrijk onderwerp in de gesprekken met diverse ministeries en uitvoeringsinstantie SenterNovem. Om de gestelde doelen te kunnen behalen, dienen de vele implementatie belemmeringen voortvarend te worden aangepakt.

De basisbedragen in 2009

In november 2008 is er door de brancheorganisaties gereageerd op de nieuwe basisbedragen voor de SDE in 2009-2010 uit het rapport van ECN/KEMA. Sector breed wordt vastgesteld dat er bij het advies van de SDE-basisbedragen onvoldoende rekening gehouden is met een goede balans tussen de in het rapport geformuleerde algemene beleidsmatige uitgangspunten, te weten:

- *Efficiëntie van besteding van middelen*
- *Doelmatigheid van de stimulans*
- *Aansluiting bij internationale markt-, technologie-, en beleidsontwikkelingen*

Blijkbaar heeft het motto van het Zeeuws Meisje, "geen cent teveel hoor", de overhand en is er onvoldoende rekening gehouden met het uitgangspunt dat het ondersteuningsniveau voldoende hoog dient te zijn om daadwerkelijk investeringen van de grond te krijgen.

Nederlandse Wind Energie Associatie (NWEA)

NWEA heeft onder meer aangegeven dat in de referentieberekeningen ten onrechte met een windturbine ter grootte van 3 MW wordt gewerkt. Marktconform zou betekenen dat een turbine van 2 MW als uitgangspunt wordt genomen om de basisbedragen te berekenen, meent NWEA. Daarnaast constateert NWEA dat een aantal uitgangspunten in de berekeningen in deze tijd niet realistisch zijn. Zo wordt de looptijd van de leningen veelal te optimistisch geschat en wordt voor het bepalen van de investering- en exploitatiekosten steeds uitgegaan van de 'ondergrens' van de beschreven bandbreedtes; daardoor is het voor een 'gemiddeld' windproject in Nederland niet meer mogelijk aan de minimale rendementseisen te voldoen. De brief van NWEA aan ECN is op www.nwea.nl te vinden. Over de brief is met ECN van gedachten gewisseld. Wilt u meer weten over windenergie en de actuele feiten over voors- en tegens, kijk dan ook eens op www.verdermetwind.nl

Vereniging voor toepassing zonne-energie systemen Holland Solar

Holland Solar stuurde een uitgebreide reactie en deed een onderbouwd aantal suggesties voor verbetering van de SDE regeling, zoals het aanpassen van het basisbedrag naar boven (op basis van werkelijke turn-key kostprijzen, bijkomende kosten voor aanpassingen binnenshuis en werkelijke financieringskosten), het weghalen van de beperking in vol-lasturen omdat dit innovatie niet stimuleert en het inkorten van de subsidiegeldigheidsduur zodat een toegekende subsidie sneller wordt omgezet in de aanschaf van een zonne-

stroomsysteem. Gelukkig is in ieder geval een deel van deze aanbevelingen overgenomen in het definitieve advies. Daarnaast is SenterNovem begonnen met het vereenvoudigen van de administratieve procedures. Verder heeft het Ministerie aangegeven dat in 2009 ook zonnestroomsystemen tot 100 kWp gestimuleerd zullen gaan worden. Deze beslissing zal de marktontwikkeling ten goede komen in de optiek van Holland Solar. Er is veel vraag naar grotere systemen (b.v. onder MKB-ers en in de utiliteit) en de mogelijkheden zijn legio. De website: www.hollandsolar.nl

Heeft u de petitie voor een langdurige robuuste financiering voor duurzame energie al ondertekend?

Dit kan via: www.insnet.org/feedin/

Het Platform Bio-Energie (PBE)

Ook het Platform Bio-energie (PBE) reageerde heel uitgebreid op het rapport. Betreffende de emissies stelt zij voor het bestaande emissieregime als maatstaf te hanteren. Vooral waar het gaat om NOx-emissies zijn er grote verschillen en kan er niet met een emissieniveau van 80g/GJ worden volstaan. Het Platform pleit er daarnaast voor ook warmte voor gebruik in eigen processen te waarderen in de SDE. (conform de SDE regeling voor zonnestroom waarbij de brutoproductie wordt gewaardeerd).

Het projectrendement op 'eigen vermogen'

wordt in het rapport te rooskleurig ingeschat. Er lijkt geen rekening te zijn gehouden met biomassaprijzen verbonden aan lange termijn contracten en de berekeningsgrondslag is niet geheel duidelijk. Verder pleit PBE voor de aanpassing en verruiming van een aantal categorieën. Tenslotte is in de aangenomen prijzen voor biomassa geen rekening gehouden met het droge stof gehalte, hiermee is de stimulans aan het begin van de keten veel te laag. Het Platform Bio-Energie stelt dan ook voor een bonus of premie in het leven te roepen voor ruwe biomassa-per-categorie met een staffeling van droge stof gehalten. De website: www.platformbioenergie.nl

Het vervolg

De gesprekken over de SDE-regeling worden in de eerste maanden van 2009 vervolgd. Inmiddels hebben ECN/KEMA in december 2008 hun advies uitgebracht aan het Ministerie van Economische Zaken. De DE Koepel en de betrokken brancheverenigingen zullen de komende weken hun kanttekeningen bij dit advies plaatsen. In januari zal vermoedelijk Minister Van der Hoeven haar advies aan de Tweede Kamer sturen. Wij houden u graag op de hoogte van de ontwikkelingen.

VERDUURZAAMDE TERRASVERWARMERS BIJ LLINK TV

Minister Jacqueline Cramer van VROM reikte maar liefst 2 hoofdprijzen uit aan ontwerpers van verduurzaamde terrasverwarming. Maar wel met een oproep tot verdere samenwerking tussen de ontwerpers van een vloer met restwarmte uit de bar en een met groene elektriciteit verwarmde terrasstoel. De ConsuMinderMan van Llink TV heeft er op 14 januari om 21.50 uur op Ned. 3 een item over. Zie www.Llink.nl, de groenste omroep van Nederland, waar u al voor € 5,73 per jaar (liefst voor april 2009!) lid van wordt.

WARMTE ONTWIKKELINGEN...

In 2009 wordt warmte; duurzame warmte en koude, restwarmte en kennis over warmte een "hot" onderwerp zowel bij de overheid als bij marktpartijen. De DE Koepel is blij dat er initiatieven genomen worden omdat circa een derde van ons energiegebruik in Nederland opgaat in warmte. De vraag is wel of de maatregelen met elkaar voldoende zijn om de doelstelling van 20% Duurzame Energie in 2020 te bereiken. Op het gebied van warmte pleit de Duurzame Energie Koepel voor het krachtig verhogen van het ambitieniveau.

De politiek worstelt nog steeds met de Warmtewet. In juli 2008 werd deze, na 5 jaar voorwerk, door de Tweede Kamer goedgekeurd. Nu ligt deze Warmtewet ter beoordeling bij de Eerste Kamer. Omdat de wet, in ongewijzigde vorm, grote onzekerheid biedt aan investeerders in duurzame warmte projecten, voeren allerlei partijen, waar onder de Duurzame Energie Koepel, gesprekken in Den Haag. De behandeling van de warmtewet is nu uitgesteld tot begin februari.

Recent heeft de Minister van Economische zaken het actieprogramma "warmte op stoom" naar de Tweede Kamer gezonden. Al tijdens de ontwikkeling van dit programma heeft de DE Koepel haar ernstige twijfels geuit over de mate waarin de voorgestelde maatregelen bijdragen aan het bereiken van de 20% DE doelstelling (voor wat betreft warmte) in 2020. Deze twijfel is zeker niet weggenomen en de DE Koepel zal de komende tijd met verdergaande aanbevelingen komen om dit plan meer inhoud te geven.

In 2009 wordt door SenterNovem het "Expertisecentrum Warmte" op gezet. Dit expertise centrum zal moeten gaan voorzien in de informatie lacune rondom het thema "duurzame warmte".

Op 10 september startte een subsidieregeling Warm Wonen. Deze regeling is beschikbaar voor particulieren en overige huizenbezitters die willen investeren in een zonneboiler, warmtepomp of micro wkk. De regeling is niet zo bekend als de eerder dit jaar gestarte SDE regeling en de branche ziet dan ook graag actievere overheidscommunicatie om de regeling en de warmtetechnieken beter onder deze doelgroep bekend te maken.

De DE Koepel op New Energy TV

Onlangs is een nieuwe uitzending verschenen. Een vraaggesprek met Hans Buitenhuis, voorzitter van de Ned. Vereniging voor Ondergrondse Energie opslagsystemen (NVOE) over warmte- en koudeopslag. Het stuk heet 'DE Koepel interview warmte- en koudeopslag':

www.new-energy.tv/categorie.php/5/0/energiebesparing.html

De overige uitzendingen:

Hoog tijd voor introductie duurzame warmte

www.new-energy.tv/categorie.php/5/0/energiebesparing.html

DE Koepel over zonne-energie

www.new-energy.tv/categorie.php/2/0/zon.html

In 2050 draait ons land voor de helft op wind

www.new-energy.tv/categorie.php/3/0/wind.html

Tot slot tracht de DE Koepel de gepubliceerde berekeningen die ten grondslag liggen aan het energielabel voor de zonneboiler en de warmtepomp realistisch te maken. Op dit ogenblik komen deze DE opties volstrekt ondergewaardeerd uit de berekeningen en wordt een grootschalige introductie belemmerd doordat deze duurzame toepassingen niet zomaar uit een EPA-advies rollen.

Energie-Investeringsaftrek (EIA) blijft in 2008 open

Ondernemers kunnen van de EIA gebruik maken als er investeringen op energiebesparende en duurzame middelen worden gedaan. Dit jaar zijn er minder grote aanvragen gedaan dan in 2006 en 2007 waardoor er nog budget beschikbaar is en de regeling in 2008 gewoon open blijft. Ondernemers doe er je voordeel mee! Meer informatie over de EIA: www.senternovem.nl/eia/

PROVINCIES DRAGEN HUN DUURZAME STENEN BIJ

Steeds meer provincies in Nederland maken subsidieregelingen bekend om duurzaamheid te promoten. In sommige provincies betreft dit subsidie op haalbaarheidsstudies en investeringen voor ondernemers, andere provincies richten zich op meer op de particulier. Ook zien we een tendens in de provincies waarbij grotere budgetten speciaal voor duurzaamheid en energiebesparing worden ingezet. Zo gingen de Gedeputeerde Staten van Limburg akkoord met het Ontwerp Energieprogramma Provincie Limburg. In dit programma formuleert de provincie haar ambities voor energiebesparing, duurzame energiewinning en CO₂-reductie voor 2011 met een doorkijk naar 2020. En heeft de Provincie Groningen een budget van 327.000 aangevraagd bij het Rijk om al de plannen uit de Energienota te gaan uitvoeren.

Een zeer welkome beweging voor meer duurzame energie in Nederland. Hieronder een overzicht van links naar de diverse initiatieven in de provincies die ons bekend zijn.

Provincie Utrecht

www.provincie-utrecht.nl/utrechtklaarvoordetoekomst

Provincie Noord Holland

<http://www.co2-servicepunt.nl>

Provincie Limburg

<http://www.limburgseenergiesubsidie.nl/cgi-bin/main.pl>

Provincie Brabant

<http://www.brabantbespaart.nl>

En een prijsvraag voor een innovatief energiesysteem op een bedrijventerrein in Tilburg.

<http://www.prijsvraagenergie neutraalbedrijventerrein.nl>

NIEUWE PUBLICATIE 'DUURZAME ENERGIE IN NEDERLAND 2007'

Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft de nieuwe publicatie Duurzame Energie in Nederland 2007 gereed. Voor de pdf kijkt u op: www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/industrie-energie/publicaties/publicaties/archief/2008/2007-c89-pub.htm

Ook zijn de definitieve cijfers over 2007 nu beschikbaar op de website. Zie hiervoor www.cbs.nl en klik aan de rechterzijde op de website op; *Statline \ Thema's \ Industrie en energie \ Energie \ Duurzame energie*.

Enige cijfers

In 2007 was 2,9% van de Nederlandse energievoorziening afkomstig uit duurzame bronnen. Het aantal in gebruik genomen warmtepompen in de utiliteit is toegenomen tot 9656 installaties. Voor zonneboilers is het aantal in gebruik genomen systemen 6365 en ook het in gebruik genomen collectoroppervlak liet een stijging zien t.o.v. 2006. Biobrandstoffen voor wegverkeer zijn gestegen tot 463 mln liter in 2007.

Het aandeel netto duurzame binnenlandse elektriciteitsproductie in het totale netto elektriciteitsverbruik liep iets terug, van 6,54 procent in 2006 naar 6,04 procent in 2007. Windenergie liet een stijging zien tot 2,9 % aandeel wat concreet een productie is van 3438 GWh. Biomassa echter is met een productie van 3569 GWh koploper (3,01%). Biogas produceerde 488 GWh en zonnestroom steeg met 1 GW naar 36 GW.

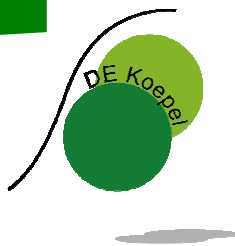

Bezoek ons op het web:

www.dekoepel.org

Stichting DE (Duurzame Energie) Koepel draagt bij aan:

- Energietransitie Duurzame Energie
- Doelstelling 20% Duurzame Energie in 2020
- Nieuw stimuleringsbeleid
- Elimineren belemmeringen

BEURZEN

Het aantal beurzen op duurzaam energie gebied neemt toe. Daarom heeft de Duurzame Energie Koepel voor u een handig (excel) overzicht samengesteld van de beurzen in Nederland en Europa op het gebied van duurzame energie. Dit overzicht treft u aan op www.dekoepel.org onder het kopje evenementen (linkerzijde v/d pagina). Dit overzicht wordt regelmatig bijgewerkt. Wilt u een evenement aanmelden? Stuur dan een email naar de redactie.

Biovak 21 & 22 januari 2009 wordt Booming!

Zeker 5.000 bezoekers worden verwacht op de BioVak in Zwolle. Prinses Margriet opent de beurs en RTL Boulevard maakt een TV uitzending erover. Ruim 70.000 mensen krijgen een uitnodiging. Er is veel vraag onder de bezoekers naar kennis over duurzame energie in land- en tuinbouw. Het Energieplein heeft nog wat ruimte voor uw presentatie. Zie www.biovak.nl

ENQUÊTE EN CONGRES

De Duurzame Energie Koepel heeft in juli 2008 met groot succes een anonieme online enquête uitgevoerd naar de mening van en over de duurzame energie branche in Nederland. De enquête resultaten waren niet mis. De enquête resultaten vindt u op de homepage van onze website: www.dekoepel.org

Ook in 2009 wil de Duurzame Energie Koepel een dergelijke anonieme online enquête gaan uitvoeren. Tevens staat in het voorjaar van 2009 een duurzaam energie debat op de rol rondom de Renewable Energy Directive voor politiek en beleidsbeslissers. Voor de kosten van de enquête alsmede voor de organisatie van het debat kan de Duurzame Energie Koepel een extra bijdrage b.v. door sponsoring goed gebruiken. Ziet u mogelijkheden? Neem dan contact op met Joke Wessels via dekoepel@dekoepel.org

De DE Koepel is in 2002 opgericht en heeft tot doel de toepassing van duurzame energie in Nederland te bevorderen en stimuleren. De stichting richt zich m.n. op het vergroten van de invloed op de politiek en de beleidsmakers ten gunste van duurzame energie en houdt zich bezig met directe (generieke) belangenbehartiging van de duurzame energie sector. In eerste instantie ligt het accent binnen Nederland, maar op termijn ook binnen Europa. Het gaat hierbij om hetgeen de verschillende duurzame energieopties gemeen hebben. Het uitgangspunt hierbij is dat alle vormen van duurzame energie noodzakelijk zijn om de nationale en internationale doelstellingen ten aanzien van het gebruik van duurzame energie, het beperken van de uitstoot van CO2 en het beperken van de milieubelasting ten gevolge van de energievoorziening te realiseren. De deelnemende brancheorganisaties vertegenwoordigen enige honderden bedrijven en instellingen op het gebied van duurzame energie en vormen daarmee een krachtige vertegenwoordiging van de sector.

Het bestuur van de stichting wordt gevormd door de voorzitters van de aangesloten brancheverenigingen. Daarnaast kent de DE Koepel een beleidsraad waarin bedrijven en organisaties zitting hebben.

De verschillende brancheverenigingen voor duurzame energie technologieën die zijn vertegenwoordigd in de DE Koepel zijn:

- Zonne-energie**
vereniging Holland Solar
- Windenergie**
Vereniging Nederlandse Wind Energie
Associatie (NWEA)
- Bioenergie**
stichting Platform Bio energie
- Warmtepompen**
stichting Warmtepompen
- Koude en warmte opslag**
Nederlandse Vereniging voor Ondergrondse
Energieopslagsystemen (NVOE)

STICHTING DE KOEPEL

Korte Elisabethstraat nr. 6

3511 JG Utrecht

Telefoon: 030-2340503

Fax: 030-2341176

E-mail: dekoepel@dekoepel.org

Redactie:

mevr. Joke Wessels (communicatie manager)

joke@dekoepel.org

mevr. Monique van Eijkelenburg

(Public Affairs manager)

mjvaneijkelenburg@dekoepel.org

